

AKADEMICKÝ BULLETIN

Akademie věd
České republiky

e-magazín AV ČR | 8-9/2018

Akademie V4

Víme, jak být úspěšnější v získávání grantů

25 let akademické
spolupráce

Když potkáte
nobelisty

Jak se přenášejí
znalosti do praxe

EDITORIAL

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolte, abych vás srdečně pozdravila a pozvala k přečtení poprázdninového „Abíčka“. Věřím, že jste si v létě nejen odpočinuli, ale také načerpali síly a chuť do další práce. Jedním z úkolů, které jsem si vytyčila, bylo pečovat o společenství našich pracovišť. Za tímto účelem jsem s dalšími členy Akademické rady AV ČR navštívila již téměř všechny naše ústavy (resp. zbývají dva poslední). Ráda konstatuji, že se nám všude dostalo skvělého přijetí a že jsme si udělali přehled, na čem pracujete a kam chcete směřovat. Nechtěla bych ale zůstat u jedné takové návštěvy – na každé pracoviště bych ráda zavítala během svého funkčního období nejméně dvakrát. Takové návštěvy jsou velmi přínosné: jednak se s kolegy z Akademické rady AV ČR dozvídáme poznatky z oborů, které jsou naší odbornosti méně či více vzdálené, jednak chceme srovnávat různé způsoby řešení problémů a sdílet je s ostatními. Nejvíce ale oceňujeme, že jsme se setkávali s kolegyněmi a kolegy, kteří mají svou práci opravdu rádi a přináší jim nadšení – tedy s vámi.

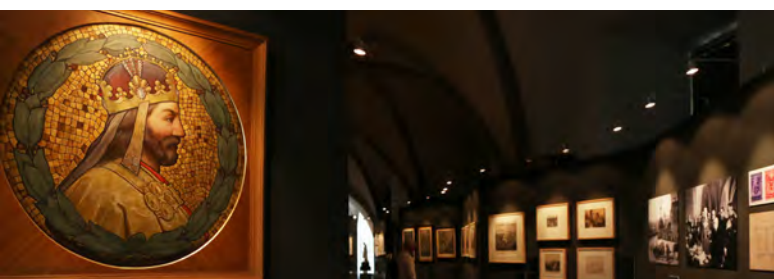
O podobné „zasíťování“ se snažíme i na mezinárodní úrovni. Jednou z našich tradičních aktivit je setkání zástupců akademií věd visegrádské čtyřky – České republiky, Slovenska, Maďarska a Polska. Letos jsme jej hostili v Konferenčním centru AV ČR – Zámku Liblice a výjimečné bylo mj. tím, že pozvání přijali také předseda Rakouské akademie věd Anton Zeilinger, předseda Slovinské akademie věd a umění Tadej Bajd a místopředsedkyně britské Royal Society Ulrike Tillmannová. S akademiemi zemí V4 již téměř dvě dekády koordinujeme vědní politiku na národní i celoevropské úrovni a i letos jsme se zabývali tématy, jež „pálí“ nás všechny – například zvyšováním úspěšnosti zemí V4 v získání ERC grantů a v rámcových programech EU.

Na jednání jsme také vyjádřili podporu kolegům ze Slovenské akademie věd, která prochází reformou. Po našem vzoru měla její pracoviště získat statut veřejných výzkumných institucí, transformaci však pozastavil slovenský parlament. V prohlášení akademií V4, Rakouska a Slovinska proto žádáme, aby se nejvyšší představitelé Slovenska situací bezodkladně zabývali a aby nepřipustili, že ústavy Slovenské akademie věd nebudou moci plnit své mezinárodní dohody.

Vážené čtenářky a čtenáři, přeji vám inspirativní čtení a určitě si najdete čas na výstavu *Republika československá 1918–1939*, kterou jsme připravili u příležitosti oslav stého výročí vzniku samostatného státu Čechů a Slováků.

Eva Zažímalová

OBSAH

EDITORIAL

- 2 Úvodní slovo – Eva Zažímalová
(předsedkyně AV ČR)

KRÁTKÉ ZPRÁVY

- 4 [Aktuálně z Akademie](#)
5 [Návštěvy pracovišť](#)

OCENĚNÍ

- 6 [Akademie vyznamenala význačné vědce](#)
7 [Mendelovi vděčím, že jsem se stal virologem](#)

TÉMA

- 8 [Akademie V4](#) – jak zvýšit úspěšnost při získávání grantů

VÝROČÍ

- 14 [Na společné cestě](#) – ohlédnutí za československou minulostí

VĚDNÍ POLITIKA

- 16 [Čtvrtstoletí akademické spolupráce](#)

ROZHOVOR

- 18 [Středověk a současnost](#)

SOCIÁLNÍ SÍTĚ

- 20 [Facebook, Twitter, Instagram](#)

REPORTÁŽ

- 22 [Mladí vědci v Lindau](#)

ANKETA ŘEDITELŮ

- 24 [Prioritou je základní výzkum](#) – Jiřina Vejnarová
(Ústav teorie a automatizace AV ČR)

Z PRACOVIŠŤ

- 26 [Jak je důležité mít „transferáře“](#) –
Kurzy Centra transferu technologií AV ČR

KNIHY

- 28 [Nové publikace](#)

SUMMARY, VĚDA FOTOGENICKÁ

- 29 Gabriela Vítková, Ústav výzkumu globální změny AV ČR

AKTUÁLNĚ Z AKADEMIE

ČEŠTÍ VĚDCI POMOHLI ROZLUŠTIT GENOM PŠENICE

Dvěma stovkám vědců se po 13 letech podařilo rozluštit genom pšenice seté. Výsledky, na nichž se podíleli odborníci z [Ústavu experimentální botaniky AV ČR](#), pomohou rychlejšímu šlechtění odrůd pšenice s lepšími vlastnostmi nebo třeba také lidem s alergií na lepek. Podle ředitele pracoviště Martina Vágnera práce publikovaná v časopise [Science](#), ke které přispěli olomoučtí vědci, aspiruje na nejdůležitější výsledek v rostlinné biologii tohoto roku.

Více se dočtete [zde](#).

KRÁSNÝ KVĚT, KTERÝ ZŮSTAL TORZEM

Jde o „nejlepší dílo slovanské lexikografie, které i mimo oblast slavistiky může sloužit jako vzor“, nebo „skleníkový květ, který nikdy nebude oplodněn a z něhož nebude žádný výsledek“? Takto rozporně komentovali jazykovědci vydávání *Staročeského slovníku*. Ambice, nesnáze, spory i drobné naschvály provázající monumentální projekt přiblížila odborná konference, kterou 13. září 2018 zorganizoval [Ústav pro jazyk český AV ČR](#) ve spolupráci s Jazykovědným sdružením ČR.

Více se dočtete [zde](#).

UNIKÁTNÍ LASER POPRVÉ VYSTŘELIL

Unikátní laserový systém L3-HAPLS, který pro [ELI Beam-lines](#) vyvinula americká národní laboratoř Lawrence Livermore National Laboratory, byl 2. července 2018 uveden do provozu. Mezinárodní vědecká kontrolní skupina systém L3-HAPLS shledala jako funkční a připravený k integraci s dalšími experimentálními systémy a k prvním experimentům. Spojené ruce významných hostů včetně předsedkyně Akademie věd ČR Evy Zažímalové, náměstkyně ministra školství, mládeže a tělovýchovy Pavla Dolečka, amerického velvyslance Stephena B. Kinga a zástupců americké národní laboratoře Lawrence Livermore National Laboratory odstartovaly první experimentální výstřel nového laseru. Laserový systém představuje novou generaci diodově čerpaných vysokoenergetických výkonových laserových systémů. Jako jediný na světě je postaven výlučně na vysokovýkonových polovodičových laserových diodách a díky novým technologiím využívajícím diodového světla 10 pulzů za sekundu několikanásobně překonává systémy instalované jinde na světě.

Více se dočtete [zde](#).

NÁVŠTĚVY PRACOVÍŠŤ

Kolik stál ve středověku kůň, s kým si dopisoval Jan Amos Komenský a kam studenti po smrti slavného filozofa Jana Patočky ukryli jeho rukopisy? To vše se dozvědělo vedení Akademie věd ČR na návštěvě [Filosofického ústavu AV ČR](#). Symbolicky se začalo prohlídkou knihovny. „V knihovně u nás vše začíná i končí, jde o nejdůležitější místnost v areálu,“ vyzdvihuje ředitel pracoviště Ondřej Ševeček, podle něhož by se filosofické instituce měly podobat spíše klášterům, ve kterých by badatelé trávili většinu času soustředěným studiem, rozjímáním a tvůrčí prací. To dnes však bohužel není možné vzhledem k nárokům vědeckého provozu a stávajícímu grantovému systému, kvůli kterému neúnosně přibývá byrokratické. V knihovně na návštěvu čekal vedoucí oddělení logiky Vít Punčochář, nositel letošní Wichterleho prémie pro vědce do 35 let, který vedení převzal po renomovaném filozofovi Jaroslavu Peregrinovi. Právě jednu z posledních mezinárodně ceněných Peregrinových knih návštěvě ukázal.

Více se dočtete [zde](#) ».

Výlet do světa fotonů a biomolekul

Historie [Ústavu fotoniky a elektroniky AV ČR](#) sahá do roku 1953, kdy vznikl Ústav teoretické radiotechniky ČSAV. Ten se transformoval až do současné moderní podoby. „Ústav je unikátní tým, že pod jednou střechou spojuje tradiční fyzikální a technické disciplíny s chemickými a biologickými,“ vysvětluje ředitel Jiří Homola. Pracoviště, které zaměstnává 103 pracovníků, navštívilo vedení Akademie věd ČR v prvním červencovém týdnu. Výzkum, který se zaměřuje na biosenzory, vláknové lasery, nanomateriály, bioelektrodynamiku i nanooptiku, umožňuje vědcům prezentovat práci ve vědeckých časopisech v oborech od fyziky a inženýrství až po analytickou chemii a biologii. Za poslední tři roky pracovníci publikovali více než 120 vědeckých článků v impaktovaných časopisech. „Restrukturalizace pracoviště, kterou jsme provedli v letech 2012–2013, pomohla zka-

litnit výstupy i strukturu týmů. Chtěli jsme navíc dát větší šanci mladým vědcům, což se nám osvědčilo,“ vyzdvihuje Jiří Homola.

Více se dočtete [zde](#) ».

Na návštěvě experimentálního povodí na Šumavě

Větrovka a pevné boty, takový byl „dress code“ vedení Akademie věd ČR při výjezdu na Šumavu. Organizoval ho [Ústav pro hydrodynamiku AV ČR](#), který sice patří k nejmenším (zaměstnává sotva třicet vědců), ale zato výrazným ústavům. Nedávno zveřejnil alarmující [studii o mikroplastech v pitné vodě](#), na kterou navázal úspěšný seminář v Poslanecké sněmovně PČR. Voda a její nedostatek jsou v období letních měsíců natolik aktuální, že se předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová vydala na obhlídku experimentálních šumavských povodí. Na monitorovacích stanicích ji doprovázel místopředseda AV ČR Jan Řídký a čtyři členové Akademické rady AV ČR.

Více se dočtete [zde](#) ».

V říši zubrů a praturů

Na travnaté stepi se popásají pratury, kteří ze středoevropské krajiny vymizeli před 500 lety; ve vyschlých tůňkách čekají na déšť vajíčka listonohů, podobných prvohorním trilobitům; opodál se černá hrozivý les plný pokroucených stromů. Výprava předsedkyně AV ČR Evy Zažímalové do přírodních rezervací u Milovic 14. září 2018 připomínala cestu do pravěku, ovšem s jedním podstatným rozdílem: nešlo o filmovou iluzi, nýbrž o bezprostřední skutečnost. Expedici AV ČR, kterou kromě Evy Zažímalové tvořili dva z místopředsedů AV ČR Jan Řídký a Zdeněk Havlas a další spolupracovníci, přivítali Miloslav Jirků z [Parazitologického ústavu BC AV ČR](#), dlouhodobě pracující v terénu obou milovických rezervací, a Dalibor Dostál, ředitel neziskové organizace Česká krajina, která má tyto rezervace na starosti.

Více se dočtete [zde](#) ».

OCENĚNÍ

Na snímku s předsedkyní Akademie věd ČR Evou Zajímalovou (zleva) Michal Sobotka, Pavel Jurák, Martin Bilej, Josef Halámek, Marian Karlický a Miroslav Bobák

Akademie vyznamenala význačné badatele

Trojice výrazných osobností převzala 16. července 2018 prestižní medaile. Odborník na diagnostiku kardiologických poruch **Josef Halámek** získal čestnou oborovou medaili Františka Křížka za zásluhy v oblasti technických věd, astronomovi **Marianu Karlickému** byla udělena čestná oborová medaile Ernsta Macha za zásluhy ve fyzikálních vědách, genetik **Petr Bobák** obdržel čestnou medaili Za zásluhy o Akademii věd ČR.

Josef Halámek z [Ústavu přístrojové techniky AV ČR](#) se zabývá vývojem špičkové metodologie pro neinvazivní diagnostiku v kardiologii a neurologii. Je autorem původních řešení a metod, které publikoval se svým týmem v prestižních časopisech a patentoval ve Spojených státech amerických a v Evropě. Jeho krédem je zavedení nových technologií a metod do rutinní diagnostiky za účelem zvýšení kvality života člověka.

Marian Karlický z [Astronomického ústavu AV ČR](#) se zabývá sluneční a plazmovou astrofyzikou. Jeho oborem je výzkum

plazmových procesů ve Slunci. Studuje především sluneční erupce, konkrétně rekonexe magnetického pole, a analyzuje jejich projevy v rádiové a rentgenové oblasti záření. Působil na mnoha významných pracovištích v zahraničí (Francie, Německo, Velká Británie, Itálie, Japonsko, Brazílie, Čína, USA).

Petr Bobák se ve svých studiích zaměřil na biochemickou genetiku živočichů a v roce 1993 se stal vědeckým tajemníkem [Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR](#) v Liběchově, posléze vedoucím technickoprovozního úseku a zástupcem ředitele pracoviště pro organizaci a provoz. V roce 2009 se stal členem Akademické rady AV ČR, pověřeným řešením ekonomických a finančních záležitostí, a zároveň předsedou Ekonomické rady AV ČR. V současnosti působí jako místopředseda Dozorčí rady Střediska společných činností AV ČR.

Více se dočtete [zde](#) ».

Mendelovi vděčím, že jsem se stal virologem

Virolog **Hans-Georg Kräusslich** převzal čestnou oborovou medaili Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách.

Hans-Georg Kräusslich, rodák z německého Pasova, vede na univerzitní klinice v Heidelbergu Centrum infektologie a jeho velkým tématem jsou molekulární mechanismy životního cyklu viru HIV. Již v roce 1989 etabloval v Heidelbergu svou první pracovní skupinu, která zkoumala tehdy nové onemocnění AIDS, a posléze stál u zrodu účinných virostatik proti HIV. Své práce publikoval v prestižních časopisech *Nature* a *Science*.

„Cena má pro mě význam nejen proto, že ji získávám od Akademie věd ČR, ale zejména proto, že nese jméno zakladatele genetiky Gregora Mendela, který ovlivnil mou ranou kariéru,“ uvedl při přebírání ceny Hans-Georg Kräusslich. Vzpomínal, jak na sklonku sedmdesátých let 20. století jako student lékařské školy při univerzitě v Mnichově experimentoval v oblasti genetiky a molekulární biologie, později molekulární virologie. Tehdy ještě podle svých slov nebyl rozhodnutý, jakou cestu si vybere – zda se stane akademikem, nebo se zaměří na klinickou praxi. K vědecké dráze ho nasměroval zejména jeho postdoktorandský pobyt na Newyorské státní univerzitě ve Stony Brooku, kde poznal své klíčové učitele.

V mezinárodním poradním sboru

Hans-Georg Kräusslich je autorem především významných objevů týkajících se pochopení mechanismu aktivace virové proteázy z HIV, jemné struktury zralé i nezralé virové částice HIV, mechanismu vstupu virionů do hostitelské buňky i úlohy hostitelských proteinů napadené buňky v životním cyklu viru.

Hans-Georg Kräusslich dlouhodobě spolupracoval s českou virologickou školou. Už jako student poznal Jana Svobodu z [Ústavu molekulární genetiky AV ČR](#). Virolog Kräusslich, který se letos dožívá 60 let, je také členem mezinárodního poradního sboru [Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR](#), o jehož rozkvět se zasloužil. „Bez vás a vaší pomoci by naše pracoviště nebylo v tak vynikající kondici, v jaké se nachází,“ vyjádřil uznání při předávání medaile místopředseda AV ČR a bývalý ředitel ústavu Zdeněk Havlas. □

TÉMA

Akademie V4

Jak zvýšit úspěšnost při získávání grantů

Zástupci akademií věd visegrádské čtyřky – České republiky, Slovenska, Maďarska a Polska – jednali na tradičním setkání. **Letos se vrcholní představitelé sešli na pozvání předsedkyně Akademie věd ČR Evy Zažímalové ve dnech 11.–13. září 2018 v Konferenčním centru AV ČR – Zámek Liblice.** Jedním z témat byla diskuse o úspěšnosti zemí V4 při získávání grantů.

Akademie věd V4 se již téměř dvě dekády snaží koordinovat vědní politiku na národní i celoevropské úrovni. I letos se proto diskutovalo o finančním zabezpečení činnosti institucí i aktuálních změnách v organizaci vědy a výzkumu.

Jak vysvětluje předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová, delegáti se zpravidla zabývají tématy, která pálí všechny zúčastněné instituce. „Když se nějaká z Akademií V4 dostane do problematické situace, aktuálně řešíme i to. Letošní zasedání je výjimečné také tím, že se jednání

účastní předseda Rakouské akademie věd Anton Zeilinger, předseda Slovinské akademie věd a umění Tadej Bajd a místopředsedkyně britské Royal Society Ulrike Tillmannová.“

S Royal Society, nejstarší učenou společností na světě, spolupracovala Akademie věd ČR od devadesátých let 20. století prostřednictvím individuálních studijních cest. Po vstupu České republiky do Evropské unie se spolupráce omezila na společné projekty. Aktivní bilaterální dohody a projekty/granty zaměřuje Royal Society zejména na strategické země, jako jsou například Japonsko (JSPS), JAR (NRF),

Místopředsedkyně britské Royal Society Ulrike Tillmannová shrnuje, jaká vědecká témata jsou ve Velké Británii aktuální

Mexiko (MAS, CONACYT), Brazílie (CONFAP), Turecko, Čína (NSFC, CAS), Vietnam apod.

Ulrike Tillmannová zástupcům akademií V4 například představila aktivity Royal Society a také se vyjádřila k některým výzvám, jimž britská věda v současnosti čelí. „Jednou z nich je pochopitelně brexit, zaměřujeme se rovněž na vědní oblasti, v nichž můžeme v budoucnu očekávat možné obtíže ve vztahu ke společnosti. Například jde o témata jako IT, umělá inteligence nebo počítačové vědy. Další oblastí, na které pracujeme, je problematika úpravy genů, což s sebou nese potenciálně mnoho etických důsledků – lidé totiž musejí být připraveni a vědět, co vše to může přinést.“

Předseda Rakouské akademie věd Anton Zeilinger poukázal na problém, který je možná celosvětový a týká se stále se zvyšujícího tlaku na podporu inovací, jež se dají okamžitě aplikovat. „Je to nebezpečné, protože opravdu významné myšlenky nejsou ty, o nichž už dnes můžeme říct, k čemu jsou dobré. Jako například u laseru. Nikdo při jeho vynálezu

Hana Sychrová z Akademické rady AV ČR vyzdvihuje, že úspěšnost žádostí o grant je podmíněna také zvládnutou administrativou

nevěděl, co všechno se s ním bude dít dělat. Takových příkladů můžeme uvést mnoho. Uvítal bych tedy větší otevřenost neočekávanému výzkumu, který riskuje.“ Tedy základní výzkum a návrh „bláznivé“ vědecké nápady? „Určitě, ale s tím, že peníze se nebudou rozdávat libovolně a za nic, ale že vědci musejí opravdu něco předvést, že odvedou vysoce kvalitní práci,“ uzavírá Anton Zeilinger.

Evropské granty: jak zvýšit úspěšnost?

Jedním z klíčových témat zasedání akademií V4 byla mj. diskuse o úspěšnosti zemí V4 při získávání grantů. Člen Akademické rady AV ČR Ladislav Kavan z [Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR](#) v této souvislosti vystoupil s prezentací na téma, co institucím brání, aby byly mnohem úspěšnější než dosud.

Podle Ladislava Kavana není úspěšnost v získávání ERC grantů i grantů v rámcových programech EU optimální. Měli bychom se proto soustředit na nadcházející program ▶

Problematiku úspěšnosti při získávání grantů uvedl člen Akademické rady AV ČR Ladislav Kavan

Na snímku s předsedkyní Akademie věd ČR Evou Zažímalovou (zleva) místopředsedové Jan Řídký a Zdeněk Havlas

Horizon Europe, který akademickým týmům přináší nové perspektivy.

„Jedna z možností, kterou bychom mohli využít, je takzvaná iniciativa [Seal of Excellence](#), která by měla pomoci financovat excelentní inovativní projekty. Celková úspěšnost grantových žádostí v celé Evropě je poměrně nízká – zhruba 14–15 %, což znamená, že 85 % projektů je odmítnuto. Je to nejen frustrující pro týmy, které projekty navrhovaly, ale především je to ztráta času a peněz. Evropa si proto uvědomuje, že zvýšení úspěšnosti grantových žádostí je žádoucí,“ vysvětluje Ladislav Kavan.

Iniciativa Seal of Excellence pamatuje na projekty, které se dostaly do takzvané šedé zóny: sice byly hodnoceny jako velmi dobré, ale bohužel neměly excelentní úroveň. Takové projekty by mohly být při nedostatku peněz v hlavních grantových programech financovány z jiných zdrojů – například operačních programů. Situace v Akademii věd ČR není v této souvislosti úplně špatná – zjednodušeně řečeno,

”

Máme dostatek kvalitních lidí, kteří by mohli uspět, ale obavy z náročné administrativy je od záměru usilovat o evropské granty zrazují.

*Zdeněk Havlas,
místopředseda AV ČR*

dvě třetiny „našich“ projektů jsou na patřičné úrovni, tudíž získaly peníze nebo se dostaly do zmiňované šedé zóny.

ERC granty ovšem podle všeho nikdy nebudou zdrojem masivního financování vědy, ať už v Akademii věd ČR či v kterékoli jiné badatelské instituci v České republice. Navíc, specifický problém ERC grantů je, že jsou vázány na konkrétního vědce, nikoli instituci. Držitel grantu se tak může kdykoli rozhodnout, že s ním odejde jinam.

Podle členky Akademické rady AV ČR Hany Sychrové, která se jednání v Liblicích rovněž zúčastnila, stojí za nižší úspěšností při získávání grantů také malé zkušenosti a absence pomocného aparátu, administrativního managementu, který umí do projektových žádostí vnést obecné, vědecké části – zkrátka znalosti, jak žádost o grant zasadit do rámce, který Evropská unie pro danou výzvu požaduje.

„Na několika evropských projektech jsem participovala. V jednom z nich jsme neuspěli, přestože z vědeckého hlediska byl projekt excelentní. Koordinátor z Belgie posléze oslovil bývalou zaměstnankyni Evropské unie, která se takové agendě věnovala. Na vědecké části projektu nezměnila nic, ale část věnující se procesu implementace a dopadu na společnost přepsala způsobem, že o rok později byl týž projekt hodnocen jako jeden z nejlepších,“ doplňuje Hana Sychrová.

Právě tací odborníci – tedy manažeři, kteří se vyznají v administrativě pro úspěšné získávání grantů – v Akademii věd ČR dosud chyběli. Kancelář Akademie věd ČR proto pro vedení projektové agendy na pomoc vědcům nedávno vytvořila prozatím jednu novou pracovní pozici.

Místopředseda Akademie věd ČR Zdeněk Havlas soudí, že pro zlepšení úspěšnosti v grantových žádostech jsou na jedné straně potřeba kvalitní vědeckí pracovníci, na straně druhé musíme být dostatečně aktivní. Mnozí vědci totiž raději upřednostní menší podporu lokálních grantových agentur, než aby usilovali o granty na evropské úrovni.

Na snímku (zleva) Gergely Böhm a Mihály Pósai z Maďarské akademie věd, předseda Slovinské akademie věd Tadej Bajd, místopředsedkyně britské Royal Society Ulrike Tillmannová a Barbora Skálová z britské ambasády

Místopředseda Slovenské akademie věd Dušan Gálík a Ladislav Kavan z Akademické rady AV ČR

„Snažíme se situaci změnit, a tak trochu kolegyně a kolegy i přimět, aby žádosti podávali i prostřednictvím jiných programů. Sice se může stát, že naše úsilí skončí formální žádostí bez kvalitní přípravy, ale to si musíme sami pohlídat.“

Bohužel se ale stává, že vědci při posouzení projektů uspějí, ale z Bruselu dostanou zprávu „jste dobří, ale peníze nejsou“. Zdeněk Havlas by proto uvítal, kdyby vzniklo ještě něco jiného, než jsou již existující „ERC CZ“, aby Česká republika mohla vědkyně a vědce úspěšné na mezinárodní úrovni odměnit i u nás. „Jednáme již dlouho a věříme, že něco takového vznikne. Vědce by to pobídlo, aby nevnímali žádosti o granty jako předem ztracenou záležitost a soutěžili o ně. Máme dostatek kvalitních lidí, kteří by mohli uspět, ale obavy z náročné administrativy je od toho zrazují.“

Otázkou zůstává, zda mají vědecké instituce v zemích V4 možnost, jak úspěšnost ovlivnit přímo na úrovni rámcových programů příštího období – tedy od roku 2021. I na toto téma delegáti diskutovali nejen mezi sebou, ale také s hosty z Rakouska, Slovenska a Velké Británie. Shodli se, že když potáhnou za jeden provaz, třeba se snáze podaří změnit psychologickou bariéru, kdy v Bruselu raději udělují granty původním členským zemím než novějším členům.

ÚSPĚCH AKADEMIE VĚD ČR

I když představitelé akademií V4 usilují o ještě výraznější úspěšnost při získávání evropských grantů, čeští vědci zaznamenali v soutěži o granty Evropské výzkumné rady největší úspěch za posledních 10 let. V kategorii ERC Starting Grants, které podporují mladé vědce až do výše téměř dvou milionů eur, uspělo rovnou pět badatelů. Dva jsou z Akademie věd ČR: bioložka Kateřina Sam z Biologického centra AV ČR a molekulární biolog Ondřej Štěpánek z Ústavu molekulární genetiky AV ČR. „Když jsem postoupil do druhého kola, říkal jsem si, že by mě mrzelo být tak blízko a neuspět,“ vzpomíná Ondřej Štěpánek. Jeho tématem jsou buňky imunitního systému zvané T-buňky nebo také T-lymfocyty, které jsou zásadní v boji proti infekcím, ale zároveň se mohou podílet na vzniku autoimunitních chorob. Projekt Kateřiny Sam se ocitl na prvním místě ve výčtu příkladů ERC Starting grantů přímo na webu Evropské výzkumné rady.

Problémy jsou všude stejné

Podle předsedy Slovenské akademie věd Tadeje Bajda jsou všechny země V4 v odpovídající míře úspěšné už v současnosti – a totéž, jak vyzdvihuje, platí i o Slovinsku. Podobně jako jeho kolegové na jednání má ale zkušenosti, že státní financování vědy a výzkumu je příliš nízké. „Lze tak těžko čekat, že budeme nějak výrazně úspěšnější v evropských projektech, zejména v ERC grantech, které jsou určeny především pro mladé vědce. Jakmile totiž máte nízké financování, nemůžete přijímat mladé lidi do výzkumných týmů. Zvýšení peněz na vědu by tedy zvýšilo i úspěšnost v soutěži o evropské granty.“

Spolupráci se zeměmi V4 a evropskými zeměmi obecně hodnotí Tadej Bajda jako vynikající. „Můžeme posílat vědce z jedné země do druhé a zejména první kontakty se uskutečňují právě prostřednictvím bilaterálních vztahů mezi akademii. Na setkáních, jako je zasedání akademií V4, je podnětná výměna zkušeností – když máme přehled, co se děje v partnerské zemi a instituci, můžeme patřičně reagovat, když se něco podobného stane u nás. Problémy, které řešíme, jsou totiž velmi podobné.“

Spolupráci zemí V4 hodnotí jako důležitou a úspěšnou také velvyslanec Slovenska Peter Weiss, podle něhož by se prezentace české, slovenské, maďarské a polské vědy měla ještě zintenzivnit. „Velmi si cením, že v roce 2000 vznikla

Závěrem jednání převzali mladí vědci do 35 let ceny Visegrad Group Academies Young Researcher Award – předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová gratuluje Martinu Šormovi z Filosofického ústavu AV ČR (více také v rozhovoru na str. 18–19)

myšlenka uspořádat tato vědecká setkání a že byli přizváni i zástupci okolních států, Rakouska a Slovinska.“

Ceny pro nadějně vědce

Setkání Akademií V4 doprovází od roku 2005 také tradiční ceremoniál – předání ceny Visegrad Group Academies Young Researcher Award. Soutěž je určena perspektivním mladým vědcům do 35 let z ústavů některé z akademií, a to vždy v konkrétním vědním oboru, který se stanovuje na zasedání předcházejícího roku. Letos získali ocenění v oboru dějin středověku **Angelika Herucová** (Slovensko), **Anna Paulina Orłowska** (Polsko), **Bence Péterfi** (Maďarsko) a za Česko **Martin Šorm** z Filosofického ústavu AV ČR.

EVA ZAŽÍMALOVÁ předsedkyně Akademie věd ČR

že změny jsou k horšímu. Neříkám, že nemáme problémy, ale naše transformace – ve světle toho, co se děje na Slovensku – byla bezproblémová.

■ K čemu vyzývá společné prohlášení, které delegáti akademií V4 k podpoře slovenských kolegů přijali?

Chceme, aby se nejvyšší představitelé Slovenska situací bezodkladně zabývali a aby nepřipustili, že Slovenská akademie věd nebude schopná plnit mezinárodní dohody. Tím by Slovensko ztratilo tvář.

■ Ovlivnilo by to i spolupráci s jednotlivými pracovišti Akademie věd ČR?

Samozřejmě. Instituce, které spolupracují na evropských projektech, musejí podepisovat dohody, což by v takovém případě bylo významně ohroženo – smlouvy by totiž ztratily platnost. V důsledku toho bychom také přišli o finance. Pokud by nastaly nejčernější scénáře, de facto by to znamenalo likvidaci Slovenské akademie věd jako takové. V tomto duchu jsem také apelovala na velvyslance Slovenska v České republice Petera Weisse, který přijal naše pozvání do Liblic.

■ Na zasedání akademií V4 jste mj. řešili situaci Slovenské akademie věd, která se v současnosti ocitá v právním vakuu. Existují paralely k tomu, co se dělo Akademií věd ČR před 10 lety?

Paralel je naštěstí málo, být se na Slovensku transformací Akademie věd ČR inspirovali. Z přeměny právního statutu jsme samozřejmě měli také obavy, protože často se stane,

DUŠAN GÁLIK místopředseda Slovenské akademie věd

■ Přiblížil byste, v jaké situaci se Slovenská akademie věd v současnosti nachází?

Slovenský parlament schválil zákon o veřejných výzkumných institucích týkající se také transformace ústavů Slovenské akademie věd. Problémem je, že součástí procesu je registrace ústavů. Ministerstvo školství nám ale odmítlo ústavy zaregistrovat a situaci chtělo vyřešit způsobem, že ještě před přechodem na režim VVI podalo návrh na změnu zákona o transformaci, ovšem bez našeho vědomí. Podle návrhu se mají ústavy opět stát státními rozpočtovými a příspěvkovými organizacemi s tím, že také majetek, který na ně přešel, znovu přejde do správy státu. To je první krok. Druhý je, že jakmile to nastane, začne transformace nanovo. Nebude ale pokračovat tak, že se existující státní příspěvkové organizace transformují podle příslušného paragrafu – v podstatě se zruší, protože vzniknou jako nové instituce. S sebou to nese i ztrátu právní kontinuity; přestanou platit smlouvy, protože je nelze přenést, což může trvat i rok. Znamenalo by to zastavení výzkumu a v konečném důsledku činnosti Slovenské akademie věd.

■ O co vedení Slovenské akademie věd usiluje?

Obrátili jsme se na generální prokuraturu, která pro ministerstvo školství vypracovala upozornění, že nekonalo, jak

mělo, a že má celý proces uvést do pořádku. V případě ústavů, které splnily podmínky, má transformaci dokončit, u těch, které nikoli, má přechod skončit. Ministerstvo školství si ale situaci interpretovalo tak, že má ukončit transformaci, což ale není pravda, jak potvrdila i generální prokuratura. Politici si neuvědomují, jaké škody vznikají nejen akademii a slovenské vědě, ale i Slovensku jako takovému.

JERZY DUSZYŃSKI

předseda Polské akademie věd

Co brání zemím V4 dosahovat větší úspěšnosti v soutěžích o granty ERC a v rámcových programech EU?

Hlavní překážkou je, že naše země nejsou v oblasti vědy tak silné. Musíme ujet ještě dlouhou cestu, abychom vědu posílili na excelentní úroveň, jakou mají nejlepší – Británie, Německo, Nizozemsko atd. Sice děláme pokroky, ale cesta bude ještě dlouhá. Vznikají ale speciální programy, které k tomuto cíli směřují.

Měly by země V4 navrhnout společnou strategii, aby byly v soutěžích o granty úspěšnější?

Polská akademie věd například založila v Bruselu speciální kancelář, jejíž služby nabízíme i našim partnerům. Rád bych také kolegům z České republiky, Slovenska a Maďarska navrhl, abychom spojili síly ve využívání programů Horizon 2020 či Horizon Europe. Společně jsme totiž silnější, můžeme si vyměňovat zkušenosti a navzájem se podporovat. Navíc se pravidelně setkáváme, navštěvujeme a instituce v jednotlivých zemích V4 navzájem intenzivně spolupracují. Máme také společnou historii a čelíme prakticky stejným problémům. Jedním z nich je například nízké zastoupení žen ve vědě, o čemž jsme na jednání také diskutovali. Uvědo-

mujeme si, že se situace musí změnit a že povinné kvóty nejsou cestou, kterou bychom se měli vydat. Například není vhodné, když při prezentaci vědeckých hledisek zaznívá pouze mužský hlas. Měli bychom proto vyvinout úsilí, aby byly slyšet i ženy-vědkyně. Jedním z možných řešení je vytvořit výbor, který by navrhoval vědkyně jako kandidátky na volené pozice, a celkově zvýšit počet kandidujících žen.

MIHÁLY PÓSFAI

člen předsednictva Polské Akademie věd

se lineární vztah mezi prostředky a úspěšností v evropské výzkumné oblasti.

Měly by země V4 navrhnout společnou strategii, aby byly v soutěžích o granty úspěšnější?

Určitě ano. V současnosti se totiž plánuje další fáze programu Horizon Europe. Státy V4 předložily některé návrhy, které se týkají rozložení peněz v jeho rozpočtu nebo specifikace projektů. Určité výdaje se například mohou rozložit způsobem, aby zemím V4 pomohly více zapojit se do celoevropských projektů. Další část peněz se může alokovat na řešení významných společenských problémů – například v oblasti digitalizace, zemědělství a podobně. Kdyby se nám podařilo tyto peníze získat a směřovat je do oblastí, v nichž jsme silní a dokážeme v nich konkurovat světu, určitě by to prospělo.

Co brání zemím V4 dosahovat větší úspěšnosti v soutěžích o granty ERC a v rámcových programech EU?

Preferují se spíše rozsáhlé programy a projekty. Přitom výzkumné instituce v těchto zemích jsou menší, takže mají rovněž obecně i nižší šanci úspěšně soutěžit s bohatšími zeměmi. Druhým faktorem jsou nižší vládní výdaje. Když se ale zaměříte na částky věnované na výzkum a vývoj, ukáže

Co stojí za úspěchem Maďarska v získání ERC grantů v uplynulém roce?

Úspěšnější jsme byli mimo jiné proto, že Maďarská akademie věd založila kancelář za účelem podpory při podávání žádostí o granty. Žadatelé navíc dostávají i finanční pomoc. ERC granty jsou skvělým příkladem, jak i malá země typu Maďarska může být úspěšná při jejich získávání. □

VÝROČÍ

Na společné cestě

Ohlédnutí za československou minulostí

Dva vědci, dvě země a společná historie. U příležitosti letošního „superosmičkového“ roku hostil pražský palác Žofín 24. září 2018 přednášku Československo, náš společný domov. Dvojí pohled na společnou minulost Čechů a Slováků představili Jan Němeček z [Historického ústavu AV ČR](#) a Roman Holec z Historického ústavu SAV.

Slavnostní přednáška, které se zúčastnily významné osobnosti české i slovenské vědy, se uskutečnila pod patronací cyklu „Akademie věd ČR – špičkový výzkum ve veřejném zájmu“. Volba historického tématu byla ve výročním roce založení samostatného státu Čechů a Slováků v podstatě nevyhnutelná. „Přednášející jistě vnesou více světla do plodných, ale mnohdy nelehkých vztahů, které provázely existenci společného státu a které vyústily rozdělením Československa před pětadvaceti lety. I přes rozdělení jsou vztahy obou zemí přátelské,“ vyzdvihla předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zajímalová, podle níž v kultivaci vzájemných vztahů hrála věda vždy klíčovou roli. Předsedkyně AV ČR také ocenila, že se přednášek ujali „dva největší znalci historie československého státu“.

Tíha osudových kdyby

„Žofínská přednáška připomíná nejen velké historické výročí, ale hlavně celé krásné století, jak o něm ironicky zpívá Jarek Nohavica a které je plné osudových kdyby. Co by naši předci dělali, kdyby bývali věděli, co všechno je čeká. Jsem rád, že se kolegové namísto lítosti nad ztra-

ceným osudem zabývají tím jediným, co má v současném světě smysl – co můžeme dělat proto, aby osudová kdyby vůbec nenastala a hudebníci o nich nemuseli skládat hořké písně,“ vysvětluje místopředseda Akademie věd ČR Pavel Baran, který v souvislosti s osmičkovými výročími inicioval diskusní fórum [Česko na cestě](#).

V přednáškách se Jan Němeček (na snímku) i Roman Holec zabývali tím, s jakými obavami a nadějemi vstupovali Češi a Slováci do společné demokracie a co vlastně očekávali od státu, který vyrostl na troskách rakousko-uherské monarchie. Jak oba historici zdůraznili, společný stát Čechů a Slováků se rodil s obtížemi a idea československé státnosti nebyla samozřejmá. Nová středoevropská demokracie bojovala jak se sociálními a ekonomickými rozdíly, tak s odstředivými tendencemi národů, které chtěla spojit.

Jenže do jaké míry se před založením společného státu vlastně navzájem znali Češi a Slováci? Mohla myšlenka československého národa vůbec fungovat? Nejen na tyto otázky hledali odpovědi oba význační historici.

Záznam slavnostní přednášky Akademie věd ČR naleznete v archivu [České televize](#).

REPUBLIKA
ČESKOSLOVENSKÁ
1918–1939

UNIKÁTNÍ VÝSTAVA AKADEMIE VĚD ČR

Od 3. 9. do 29. 11. 2018

ve 24 městech ČR

Vstup zdarma

www.republikaceskoslovenska.cz

Akademie věd
České republiky

VÝSTAVA VZNIKLA ZA PODPORY ÚŘADU VLÁDY ČR
V RÁMCI PROJEKTU SPOLEČNÉ STOLETÍ

1918
100
2018
SPOLEČNÉ STOLETÍ

VĚDNÍ POLITIKA

Čtvrtstoletí spolupráce

25 let vztahů české a slovenské vědy

Vrcholní představitelé české a slovenské akademie věd v čele s předsedkyní Evou Zažímalovou a předsedou Pavlem Šajgalíkem se 24. září 2018 setkali **u příležitosti oslav čtvrtstoletí spolupráce mezi oběma etablovanými institucemi.**

Akademie věd ČR vznikla v lednu 1993 jako nástupnická organizace Československé akademie věd. Slovenská akademie věd zahájila činnost již v roce 1953, přičemž v letech 1960–1992 byla součástí společné akademie.

Při zrušení Československé akademie věd vznikla Koor- dinační rada, jež měla zajistit kontinuitu spolupráce. Jejím výstupem se stala dohoda o vědecké spolupráci, kterou obě nástupnické instituce podepsaly v listopadu 1993. V následujících letech byla dohoda obnovena dvakrát – v roce 1998 a letos, v obou případech v souvislosti s přijetím nových forem spolupráce.

Česká i slovenská akademie mají obdobnou strukturu a vzájemná spolupráce pokrývá všechny vědní oblasti. Její formy se po roce 1993 několikrát pozměnily. Zpočátku vycházela z krátkodobých studijních pobytů v rámci smlou- vou stanovené kvóty (35 týdnů). Snaha o zintenzivnění kontaktů a uspokojení požadavků vědců na dlouhodobější kooperaci vedla v roce 1998 k podpisu tzv. tematické spolu- práce. Za 15 let se uskutečnilo na 160 společných projektů.

V současnosti obě instituce spolupracují prostřednictvím tříletých mobilitních projektů. Chtějí tak dosáhnout kvalit- ních výstupů, ale také vytvořit podmínky pro vznik nových konsorcií. Mobilitní projekty proto mají sloužit jako základ

pro případné širší vědecko-výzkumné záměry, zejména v Evropské unii. Od roku 2015 se realizovalo 32 společných projektů a od roku 2018 vědci pracují na dalších 20. Do mobilitních projektů se od roku 2015 na obou stranách zapojila již více než polovina výzkumných pracovišť.

Na 1800 článků, více než 50 publikací

Spolupráce mezi vědeckými týmy v některé z výše zmíněných tří forem přinesla cenné výsledky a výstupy – například 1800 společných publikací v mezinárodních vědeckých časopisech či více než 50 monografií. V porovnání se spoluprací s ostatními zeměmi Evropy i zbytku světa jde o největší a nejintenzivnější objem.

Důkazem výjimečných vztahů mezi oběma institucemi je každoroční setkání vedení, které se koná střídavě v obou zemích. Slouží k diskusi o možnostech spolupráce či ke vzájemnému předávání zkušeností týkajících se různých témat – například doktorského studia, uplatnění postdoktorandů, novel školských zákonů, mezinárodní vědecké spolupráce a čerpání fondů EU, financování vědy obecně, transformace pracovišť na veřejné výzkumné instituce, přípravy nových strategií apod.

Podpora slovenským kolegům

Spolupráci obou akademií kvituje také velvyslanec Slovenska v ČR Peter Weiss, který se nedávno v Evropském domě zúčastnil diskuse o perspektivách české vědy. „Při této příležitosti jsme s předsedkyní Akademie věd ČR Evou Zažímalovou hovořili i o spolupráci mezi oběma našimi státy. Podle mého názoru bude aktuálně důležité, abychom zvládli zkoordinovat a spojit síly při získávání zdrojů na výzkum z Evropské unie. Česko-slovenská spolupráce a také spolupráce v rámci akademií V4 by k tomu měla jistě napomoci.“

Právě na zasedání akademií zemí Visegrádské čtyřky se obě instituce tradičně setkávají a tentokrát mj. řešily stáva-

Velvyslanec Slovenska v ČR Peter Weiss navštívil zasedání akademií V4 v Liblicích

jící situaci Slovenské akademie věd, která se ocitla prakticky v právním vakuu.

Závažnost situace potvrzuje i předseda Slovenské akademie věd Pavol Šajgalík, který očekával že „Akademii čeká půlroční přechodné období“. Řeč byla o transformaci organizace na soustavu veřejných výzkumných institucí po

vzoru Akademie věd ČR. V létě se ale spor o způsob transformace mezi Slovenskou akademií věd a tamějším ministerstvem školství, vědy, výzkumu a sportu vyostřil.

Vedení Slovenské akademie věd se proto obrátilo na generální prokuraturu, která pro ministerstvo vypracovala upozornění, že nekonalo, jak mělo, a že má celý proces uvést do pořádku. „Ministerstvo si ale situaci interpretovalo tak, že má ukončit transformaci, což ale není pravda. Je tak ohrožena nejen Slovenská akademie věd, ale i pověst Slovenska jako takového, protože nebudeme schopni dodržovat smlouvy se zahraničními partnery,“ popisuje aktuální situaci místopředseda Dušan Gálik.

Podle velvyslance Petera Weissa by diskuse o právním rámci transformace ústavů Slovenské akademie věd na veřejné výzkumné instituce mohla spolupráci ohrozit, ovšem je přesvědčený, že řešení se nalezne. „Jednak pod tlakem každodenních potřeb vědy i pod tlakem politických diskuzí. Logika vědecké spolupráce totiž dlouhodobou krizi nedopustí. Věřím, že se brzy situace vyřeší, protože není možné, aby neshoda mezi ministerstvem školství a vedením Slovenské akademie věd přetrvávala.“

Ceny za nejlepší výsledky

U příležitosti 25 let spolupráce české a slovenské akademie ocenili Eva Zažímalová a Pavol Šajgalík ve třech kategoriích nejvýznamnější společné výsledky/publikace. Autoři získali odměnu ve výši 100 tisíc korun, resp. 4000 eur.

Eva Zažímalová a Pavol Šajgalík předali českým a slovenským vědcům ceny za nejlepší výsledky

Článek v mezinárodním vědeckém časopise s nejvyšším impakt faktorem: Emil Paleček, Jan Tkáč, Martin Bartošík, Tomáš Bertók, Veronika Ostatná, Jan Paleček (Biofyzikální ústav AV ČR – Chemický ústav SAV).

Článek v mezinárodním vědeckém časopise s nejvyšším počtem citací: Mária Omastová, Miroslava Trchová, Jana Kovářová, Jaroslav Stejskal (Ústav makromolekulární chemie AV ČR – Ústav polymerov SAV).

Společná monografie: Sylvie Graf, Martina Hřebíčková, Magda Petrjánošová, Alicia Leix – *Češi a jejich sousedé: meziskupinové postoje a kontakt ve střední Evropě* (Psychologický ústav AV ČR – Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV).

ROZHOVOR

Středověk a současnost

Jako doktorand se specializuje na středověký artušovský román – velkou radost mu ale přináší i práce v redakci časopisu *Dějiny a současnost*. „Jedním z hlavních úkolů vědců je učit se jazyku, který je srozumitelný, a přitom se neodklání od přesnosti,“ vysvětluje historik Martin Šorm z Centra mediévistických studií, společného pracoviště Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy, čerstvý nositel mezinárodního ocenění pro mladé vědce do 35 let Visegrad Group Academies Young Researcher Award.

S setkání vrcholných představitelů akademií V4, které se koná každý rok v jedné z členských zemí, doprovází od roku 2005 tradiční ceremoniál Visegrad Group Academies Young Researcher Award. Soutěž je určena mladým vědcům do 35 let z ústavů některé z akademií, a to pokaždé v jiné vědní disciplíně. Letos prestižní ocenění získal i **Martin Šorm** z [Filosofického ústavu AV ČR](#).

Specializujete se na studium středověku – čím konkrétně se zabýváte?

Zabývám se jedním rukopisem z 15. století, který srovnávám s jinými, rozebírám jeho celkový obsah i jednotlivé texty. Zkoumám, co může taková zdánlivě nesourodá skru máž kronik, veršovaných i prozaických povídek a básní říci čtenáři – ať tomu v 15. století, nebo současněmu. Sleduji, jaká témata rezonují celkem, jaké motivy vystupují v jednotlivých textech. O rukopisu a o obecnějších otázkách, k čemu můžeme znalosti středověké literatury využít i dnes, jsem mluvil i ve svém vystoupení na jednání akademií V4 v Liblicích. Mínění, která máme o současném světě, se totiž zakládají na určitých myšlenkových pochodech, které jsou často postavené na falešných představách o středověku. Středověk se dnes mnohdy používá jako argumentační nástroj, ale většinou nesprávně.

Můžeme znalosti o středověku aktualizovat a využít i pro porozumění současnému světu?

Rozhodně ano, ale většinou se tomu věnují všichni, jen ne vědci. A historici zase nemají vždy dostatečně solidní povědomí o současnosti, aby se k ní s využitím znalosti středověku mohli relevantně vyjadřovat. Se středověkem se často pracuje jako s hlínou, v níž koření současná realita, anebo naopak jako s kontrastní plochou, od níž se ta současná má údajně lišit. Načež přichází obvykle arbitrární rozhodnutí, jestli si takový rozdíl či podobnost spojíme s pozitivní, nebo negativní emocí a jestli klademe důraz na pokrok, či jsme se rozhodli pro nostalgii.

Platí totéž i pro státy střední Evropy?

Středoevropské národy se prezentují jako něco, co ve středověku vzniklo a od té doby plynule pokračuje až do současnosti. To je ale nesmysl. Stejnými slovy se v každé době a v různých společenstvích označovaly obvykle jiné skupiny lidí. Je proto dobré přemýšlet, jak o národech uvažoval středověk. Ani tehdy nepanovala jednotná, převládající představa – i ve středověku se národy v různých kontextech definovaly různě.

Napadá vás konkrétní příklad?

Dobře známá je například *Dalimilova kronika*, česká středověká epická báseň, která pojednává o českém národu velmi vyhroceně. Když sledujeme, jakým způsobem o něm hovoří, vidíme, že jde o pohled stejně nestabilní a složitý, a vlastně nevyjasněný a především emotivní, jako když o národu různí lidé mluví dnes. Jde o ostře nacionalistickou báseň, která nejenže nevyjadřuje obecnou „středověkou představu o českém národě“, ale i sama obsahuje různé rozpory a vždy umožňovala ambivalentní výklady. Problém je, když používáme výmysly o středověkých kořenech sou-

časné reality nereflektovaně, když zneužíváme falešné i vědecké představy o dějinách, abychom určité vlastní chování, rozhodnutí nebo pocity odůvodnili nebo ospravedlnili.

Jak mohou v této souvislosti vědci usměrňovat myšlení společnosti, aby nepodléhala stereotypům a floskulím?

Tím, že budou psát srozumitelným jazykem, budou vystupovat v médiích, zkoušet nová pojetí výstav... A že budou aktivně vystupovat proti manipulátorům. Sám se kromě studia středověké literatury zabývám také odbornou popularizací historie, literatury a vůbec humanitních věd – především v redakci časopisu *Dějiny a současnost*, kde mám na starosti hlavně rubriku recenzí na nové vědecké monografie. To je vedle výzkumu moje další velká radost.

Ocenění převzal Martin Šorm od předsedkyně Akademie věd ČR Evy Zažimálové

Píšu ale také příspěvky do rozhlasových pořadů, učím na Filozofické fakultě UK. Jedním z našich hlavních úkolů je pořád se učit jazyku, který je srozumitelný širšímu okruhu lidí, a přitom se neodklání od přesnosti. Důležité je ale také stanovovat si hranice. I když má někdo dar jazyka a dobře rozumí své specializaci, nemůže se vyjadřovat ke všemu. Historici, včetně těch s darem řeči, by měli vždy oddělovat vlastní nepromyšlené představy od ověřitelných poznatků.

Na zasedání akademií V4, které se konalo v České republice, jste s kolegy z dalších tří zemí obdržel ocenění... Jaké jsou vaše zkušenosti se spoluprací se zahraničními vědci?

Spolupracuji hlavně s kolegy z Francie, Německa a Rakouska. Účastním se několika projektů, které jsou pro nás zásadní, protože česká středověká literatura nikdy nebyla ryze česká, ale zároveň latinská, německá nebo hebrejská. Jednou z mých specializací je středověký artušovský román. Společně s kolegy z dalších ústavů Akademie věd ČR analyzujeme nejen jednotlivé texty, ale také je srovnáváme mezi sebou a s dalšími blízkými i vzdálenějšími díly – jazykově českými, latinskými, německými, francouzskými, anglickými... Pro pochopení toho, co se psalo v českém prostředí ve 14. a 15. století, ať už jakýmkoli jazykem, je potřeba rozumět tomu, co se ve stejné době psalo třeba ve Francii, ve Skandinávii nebo Španělsku. □

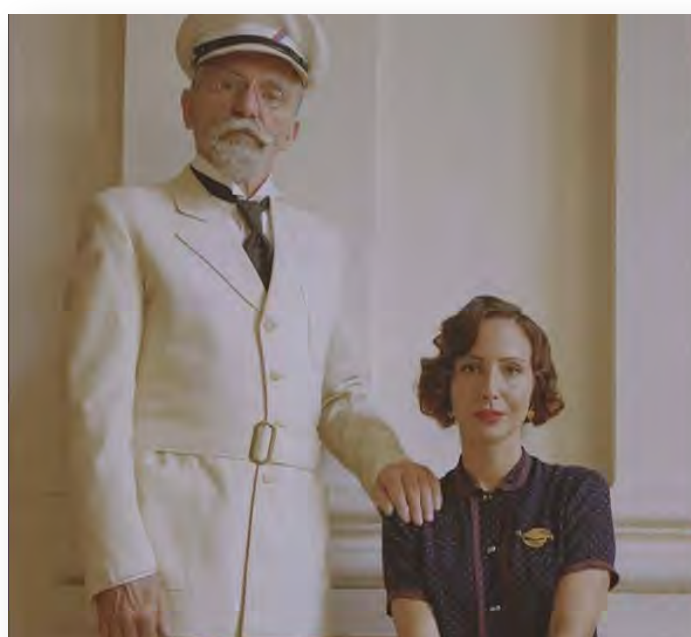
SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Čtěte [zde](#) ».

Čtěte [zde](#) ».

Podívejte se [zde](#) ».

5-11/11/2018

WWW.TYDENVEDY.CZ

T | Ý | D | E | N | V | T

TÝDEN VĚDY 18 A TECHNIKY AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY

Akademie věd
České republiky

V ČESKÉ REPUBLICE

1918

1938

1948

1968

1989

2018

/ dny otevřených dveří / přednášky / výstavy /

/ vědecké kavárny / science show / workshopy /

NEJVĚTŠÍ VĚDECKÝ FESTIVAL

REPORTÁŽ

Mladí vědci v Lindau

Nobelovští laureáti se setkali v malebném městečku na ostrově v Bodamském jezeře s nadějnými vědci. **S nápadem setkávat se s držiteli nejprestižnějšího vědeckého ocenění přišel v roce 1951 hrabě Lennart Bernadotte, člen švédské královské rodiny. Jeho záměrem bylo, aby vědecká komunita znovunavázala vztahy, které zpřetrhala válka.**

Jiří Schimer a Élise Duboué-Dijon z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR reprezentovali Akademii věd ČR na letošním nobelovském setkání v Lindau

Konference [Lindau Nobel Laureate Meetings](#) se těší velké pozornosti, přičemž jednotlivá setkání se vždy věnují vybraným vědeckým disciplínám, za které je udělena [Nobelova cena](#). Setkání každoročně navštíví více než 500 delegátů z 80–90 zemí světa. Letošní, které se uskutečnilo 24.–29. června 2018, patřilo fyziologii a medicíně.

Za mladou českou akademickou obec se prestižní akce zúčastnili **Élise Duboué-Dijon**, postdoktorandka z [Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR](#), a **Jiří Schimer** ze stejného pracoviště.

Mnohé otázky probírané na setkání byly velmi vědecké, přímo z oborů, za které nobelisté cenu dostali. „Uskutečnily se ale i diskuse se širším zaměřením – například o komunikaci se společností, jak přiblížit vědu laikům, jak publikovat a hodnotit výsledky výzkumu či zda bychom měli impakt faktor používat jako hlavní způsob měření kvality, přičemž jsme se shodli, že ne,“ přibližuje Élise Duboué-Dijon, která v jednom z významných českých pracovišť AV ČR působí od roku 2016.

Publikuj, nebo skončíš

Při diskusích se hovořilo také na téma, jak vědu více otevřít. „Probrali jsme různé strategie otevřeného přístupu, využívání archivů a databází, rychlejší šíření poznatků ve vědecké komunitě formou takzvaných preprints – vědeckých studií v prvotním stadiu, které ještě neprošly recenzním řízením, přesto už jejich zjištění mohou být vědecké komunitě užitečná,“ doplňuje Élise Duboué-Dijon, vědkyně francouzského původu.

Jiří Schimer potvrzuje, že jeden z nejdůležitějších aspektů setkání v Lindau představoval právě networking, tedy poznávání nových lidí a navazování kontaktů a přátelství s kolegy z jiných zemí.

V tomto ohledu Jiří Schimer soudí, že konference byla stoprocentně úspěšná. „Ačkoli někteří z nobelistů spíše hovořili více o sobě než o nás, jiní, jako například nositel Nobelovy ceny z roku 2013 Michael Levitt, byli úžasní a šířili kolem sebe auru moudrosti. Nejčastějším tématem diskusí byl problém ‚publish or perish‘ – volně přeloženo jako ‚pu-

blikuj, nebo skončíš‘ – a problematika impakt faktorů,“ dodává Jiří Schimer.

Největší setkání nobelistů na jednom místě

Konference v Lindau mají mezi světovými sympozii výlučné postavení, protože se jich účastní více než 30 nositelů Nobelovy ceny. Jde tedy o největší setkání vynikajících vědců na jednom místě, snad jen s výjimkou vlastního nobelovského ceremoniálu ve švédském Stockholmu.

Přednášející nobelisté si sami volí téma svých přednášek. Zpravidla jde o témata globálního významu, která přesahují hranice států i jednotlivých oborů. Záměr je nasnadě: vyměnit si znalosti s mladými vědci a výstupy přednášek zprostředkovat nejen mezinárodní vědecké komunitě, ale i laické veřejnosti.

Vzdělávat – inspirovat – propojovat

Mottem sympozií je: „Educate, Inspire, Connect“ – tedy „vzdělávat, inspirovat, propojovat“. Vedle klasických přednášek se tak účastníci těší rovněž z neformálních akcí, na nichž diskutují své názory na současnou vědu, a to včetně etických či filozofických otázek.

Při výběru mladých vědců, kteří na setkání danou zemi reprezentují, pořadatelé spolupracují s partnerskými organizacemi. Za Českou republiku nominuje účastníky Akademie věd ČR v kooperaci s oborovými fakultami univerzit. Prestižního sympozia se jen od roku 2006 zúčastnily desítky nadějných mladých vědců, kteří působí v ústavech Akademie věd ČR i na fakultách vysokých škol. Navrženi mohou být vědci či studenti mladší 35 let, kteří ve svém oboru dosahují vynikajících výsledků a dosud nemají stálé angažmá.

Sympozia se dále účastní zástupci průmyslu, členové vlád a vydavatelé vědeckých časopisů, akce má podporu bavorské a německé spolkové vlády a mecenášů z univerzit, bankovních domů a koncernů.

Setkání v Lindau většinou všichni hodnotí jako neopakovatelné. Vždyť na něj mohou být mladí vědci nominováni jen jedenkrát v životě – tedy pokud sami Nobelovu cenu nezískají, aby se do městečka na Bodamském jezeře vrátili jako hlavní přednášející. □

ANKETA

Prioritou je základní výzkum

Díky možnosti svobodné volby, ve kterém týmu chtějí zdejší vědci pracovat, se různé badatelské oblasti v rámci pracoviště často a přirozeně propojují. Výzkumné týmy jednotlivých projektů tak přirozeně vznikají napříč jednotlivými odděleními. O aktuální činnosti [Ústavu teorie informace a automatizace AV ČR](#) hovoříme s ředitelkou pracoviště Jiřinou Vejnarovou.

doc. RNDr. JIŘINA VEJNAROVÁ, CSc.,
ředitelka ústavu

Hlavní oblast vědecké práce Jiřiny Vejnarové představují **strukturované mnohorozměrné modely v rámci intervalových pravděpodobností, zejména v teorii možnosti a teorii evidence.**

Je autorkou či spoluautorkou více než 50 odborných publikací.
V letech 2003–2010 byla členkou předsednictva České společnosti pro kybernetiku a informatiku a je členkou redakční rady časopisu *Kybernetika*.

Na které projekty z poslední doby jste hrdá?

Na projekty lze být hrdý ze tří různých důvodů. Zaprvé, když se podaří získat prestižní grant, zadruhé, když dosáhnete výjimečného výsledku, a zatřetí, když projekt po skončení získá kladné hodnocení.

Do první kategorie v případě [Ústavu teorie informace a automatizace AV ČR](#) patří jednoznačně ocenění Jana Flussera Akademickou prémie. Výzkum oceněného a jeho týmu v oblasti zpracování obrazové informace patří v posledních dvou dekáдах nejen k nejlepšimu, co ústav nabízí, ale především ve svém oboru náleží k absolutní světové špičce. Tým Jana Flussera se dlouhodobě zaměřuje na metody robustní automatické klasifikace objektů ze snímků, které nebyly získány za ideálních podmínek a jsou různým způsobem poškozené nebo nezřetelné. Primárně jde sice o vývoj vhodných matematických metod a algoritmů, tedy o základní výzkum, ale kolektivu se už několikrát podařilo dotáhnout své výsledky až k úspěšným průmyslovým a medicínským aplikacím. Je pravděpodobné, že s nastupující robotizací, kterou pozorujeme (od autonomních vozidel přes průmyslové roboty až třeba k chirurgickým mikro-robotům), budou metody vyvíjené naším týmem nalézat stále širší uplatnění. Prémie, která je spojena s velkorysým šestiletým grantem, umožní vedoucímu týmu stabilizovat lidské zdroje a plánovat ambiciózní výzkum s delším časovým horizontem, než by to umožnily běžné granty.

Do druhé skupiny patří například projekt *Automatické hodnocení videokymografických záznamů pro časnou diagnostiku a prevenci nádorových onemocnění hlasivek* týmu Barbary Zitové. V projektu Technologické agentury ČR byly vyvinuty originální metody pro automatickou analýzu dat z videokymografické kamery, která vysokofrekvenčně zaznamenává kmitání lidských hlasivek. Vytvořený software pomáhá při včasné diagnostice rakoviny hlasivek a dalších onemocnění a při monitoringu jejich léčby.

Do třetí patří projekt *Expertní systém monitoringu deformací rizikových objektů a lokalit* týmu Milana Talicha ve spolupráci s firmou Geodézie Ledec nad Sázavou. Projekt získal hlavní cenu v prestižní soutěži Cena Inovace roku 2016 Asociace inovačního podnikání České republiky (viz také článek v časopis [A / Věda a výzkum 2/2017](#)).

Jak se vám daří propojovat různé vědní oblasti?

Ústav teorie informace a automatizace AV ČR vznikl před téměř 60 lety spojením dvou pracovišť tehdejší Českoslo-

venské akademie věd – laboratoře pro automatizaci a telemechaniku a oddělení teorie informace Ústavu radiotechniky a elektroniky. Výzkum, který provádíme, je tedy od počátku heterogenní – od základního výzkumu v některých oblastech matematiky přes matematické modely nejrůznějších oblastí lidské činnosti až po specializovaný software či dokonce hardware.

Vedení ústavu garantuje svobodu bádání ve smyslu, že nezasahuje do tematické skladby projektů řešených v ústavu, pokud alespoň rámcově spadají do jeho zaměření. Volba tématu je v pravomoci vedoucího příslušného týmu. Vedoucí týmů rozhodují o metodice výzkumu i způsobu prezentace výsledků a zároveň nesou za svůj tým plnou odpovědnost. Řadoví pracovníci mají svobodu volby v tom, že se mohou rozhodnout, ve kterém týmu chtějí pracovat. Díky tomu se různé vědní oblasti v rámci ústavu velmi často a velmi přirozeně propojují – výzkumné týmy jednotlivých projektů vznikají napříč jednotlivými odděleními.

Zásadní prioritou našeho pracoviště je základní výzkum, který by měl vždy převažovat nad aplikovaným či smluvním. Nicméně právě aplikovaný výzkum je pravým teritoriem pro propojování různých vědních oblastí, kdy se často neomezuje jen na oblasti pěstované v ústavu, ale spolupracujeme se subjekty zaměřenými zcela jinak – ať již jde o oblast zdravotnictví či ochrany životního prostředí, nebo dokonce výtvarného umění. Ústav preferuje takové aplikace, které využívají předchozích teoretických výsledků dosažených v ústavu a dovádějí je do aplikované podoby. Podobně přistupujeme i ke smluvnímu výzkumu, který ale tvoří jen nepatrný zlomek naší výzkumné kapacity.

Co může vedení Akademie věd ČR udělat, abyste se cítili spokojenější?

Z toho, co již bylo řečeno, vyplývá, že se ústav snaží získávat finanční prostředky z více zdrojů, nicméně hlavním zdrojem i do budoucna zůstává institucionální financování z rozpočtové kapitoly Akademie věd ČR. V současnosti je poměr mezi institucionálním a účelovým financováním zhruba 1 : 1, což nepovažuji z hlediska stability za optimální. Proto jsem uvítala Prohlášení o stabilizaci systému VaVal v České republice, které v květnu loňského roku podepsala předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová a další signatáři. Pokud by prohlášení bylo dodržováno, mohlo by vést, byť velmi pozvolna, k žádoucí stabilizaci. Jak to dopadlo hned v prvním roce jeho platnosti, víme všichni.

Další oblastí, která nás trápí, je administrativa. Než jsem se stala ředitelkou, dělala jsem téměř osm let zástupkyni. Za ty roky jsem si nemohla nevšimnout postupného nárůstu byrokracie. Nejde pouze o další a další povinnosti, které jsou kladeny na pracovníky provozní části ústavu, ale bohužel rovněž přímo na vědecké pracovníky. Před pár lety to poměrně trefně vyjádřil jeden z vedoucích výzkumných týmů ústavu: „... a když nám zbyde čas, věnujeme se matematice“. Pokud bude tento trend pokračovat, možná za pár let žádný čas na matematiku nezbyde... Nejsem se ovšem jista, zda a do jaké míry může vedení Akademie věd ČR tomuto trendu čelit.

□

Z PRACOVIŠŤ

Jak je důležité mít „transferáře“

Kurzy Centra transferu technologií AV ČR

Centrum transferu technologií AV ČR připravuje na listopad 2018 navazující sérii vzdělávacích kurzů, které pomáhají s přenosem výsledků výzkumu do praxe. Klíčem k úspěšnému transferu znalostí a technologií je totiž síť zasvěcených pracovníků přímo ve výzkumných institucích Akademie věd ČR.

Součástí života vědecké instituce je i péče, aby si výsledky výzkumu nacházely cestu do praxe. [Centrum transferu technologií AV ČR](#) spojilo v roce 2017 síly se 16 ústavů Akademie věd ČR. Společně se vydaly na cestu, jejímž záměrem je funkční a bezproblémový přenos výsledků výzkumu do světa aplikací. Nejde o cestu krátkou ani jednoduchou – cíl je ambiciózní a na zúčastněné klade náročné požadavky. Vznikl proto koncept vzdělávacích kurzů, které chtějí vědcům tuto nelehkou cestu co nejvíce zpřehlednit a usnadnit.

V tematických modulech se školení vědci a administrativní pracovníci dozvídají, jaké nástrahy na ně při transferu znalostí a technologií čekají. Nejde však o pouhé teoretizování. „Účastníci na kurzech pracují s reálnými výsledky a řeší skutečné situace. Chtěli jsme, aby už na první seminář přinesli konkrétní výsledky. Na nich si znalosti z každého setkání znovu a více do hloubky procvičují,“ uvádí vedoucí Centra transferu technologií AV ČR Lenka Scholzová.

Vzdělávací kurzy jsou rozděleny do bloků podle témat – tzv. modulů. Hlavní součástí každého z nich je celodenní

Josef Lazar z Akademické rady AV ČR a vedoucí Centra transferu technologií AV ČR Lenka Scholzová na semináři, který uspořádala Technologická agentura ČR

setkání, na kterém lektori proberou téma z pohledu všech odborností, jichž se dotýká: právního, procesního, ekonomického i marketingového. Frekventanti odcházejí s podněty, jak nabyté dovednosti zpracovat, ověřit v praxi a jak se připravit na další setkání. Tím je workshop, na kterém mohou konzultovat „domácí“ úkoly, sdílet zkušenosti s jejich implementací a dále hledat odpovědi na vzniklé otázky.

Dosud si účastníci vyzkoušeli, jakými fázemi reálný transfer prochází a že mnohdy zdaleka neodpovídá učebnicovým představám. Podle Lenky Scholzové se transfer často prezentuje jako lineární záležitost. „Mám výsledek, oznámím ho, patentuji, zařídím marketingový průzkum, nabídnu firmám, ty si ho koupí, začnou chodit peníze a všichni budeme spokojení. Takhle to v praxi opravdu nefunguje. Výsledků je mnoho typů, stejně tak jako jejich způsobů uplatnění v praxi. Existují ale i další faktory, které úspěšnost transferu ovlivňují: například možnosti ochrany, připravenost výsledku i zralost trhu, náročnost na zdroje a mnoho dalších.“

Za výsledek s aplikačním potenciálem šel bych světa kraj

Z výstupů je třeba pečlivě vybrat takové, do jejichž transferu se vyplatí investovat. Často totiž jde o nemalé peníze, hodně času a energie. Ačkoli by se mohlo zdát, že čím zralejší výsledek, tím pro transfer lépe, není tomu tak. Jak je na tom zralost výzkumu ve vztahu k aplikačnímu potenciálu, ilustrovali lektori ve třetím vzdělávacím modulu pomocí podobenství o kokosech. „Aplikační potenciál není přímo úměrně závislý na stupni zralosti, jinak využitelný je kokos čerstvý a jinak zralý, oba ale téměř beze zbytku. Produkt

vědy bývá komplexní složeninou několika parciálních výsledků a je dobré o nich takto uvažovat. Výsledek není jen potenciální patent. Naopak, když jde transfer jenom po patentu a nic jiného ho nezajímá, je to jako navrtat kokos, vypít vodu a zbytek zahodit,“ vysvětluje Lenka Scholzová.

Vhodně „zralý“ výzkum ale ještě nemá vyhráno. Při zkoumání vlastních výsledků narazili frekventanti na různá úskalí. Některé nemohou do praxe kvůli chybně ošetřeným smlouvám, další se třeba mnohem více než k prodeji licence hodí například k pokračování ve výzkumu formou výzkumné spolupráce. Je důležité umět takové případy včas rozpoznat a konkrétně přizpůsobit další postup. V některých případech to znamená i transfer včas ukončit. „Pokud bychom to neuměli, investovali bychom množství peněz a času a nebude nic, jen blamáž. Naše práce nespočívá jen v tom peníze vydělat, ale také je šetřit,“ dodává Lenka Scholzová.

Nejzákladnějším úkolem pro úspěšný přenos výzkumů do praxe přesto zůstává dostat se k výsledkům včas a vytipovat takové, které mají aplikační potenciál. Pro tuto činnost by měli existovat na pracovištích klíčoví zaměstnanci. Ti vnímají souvislosti a rozumí výzkumnému tématu do hloubky, aby mohli aplikační potenciál výzkumu posoudit. Proto je důležité zaměstnance informovat a vzdělávat o transferu znalostí, aby příležitost nejen poznali, ale také uměli patřičně reagovat – tedy kontaktovali příslušnou osobu na pracovišti nebo přímo Centrum transferu technologií AV ČR.

„V okamžiku, kdy najdu výsledek s potenciálem do praxe, zvedám telefon a žádám, ‚přijďte za mnou‘, nebo sám vyrazím do Centra transferu technologií. Jsme připraveni poskytnout vědcům podporu pro řešení konkrétních situací. Zajišťujeme dovednosti, jimiž vědec nemusí disponovat. U nás máme právníka, ekonoma, analytika, marketéra, patentového specialistu. Tým na základě svých zkušeností usoudí: ‚tohle je dobré, pošlete to do patentové kanceláře‘, nebo ‚uděláme brainstorming nad byznys plánem‘. Umíme udělat základní průzkum trhu, patentovou rešerši, pomůžeme s patentovou přípravou, s vypořádáním připomínek úřadů, se sestavením smlouvy, s vyjednáváním a nastavením podmínek dohody a následně sepišeme smlouvu, aby byla právně v pořádku,“ vysvětluje Lenka Scholzová.

Otevřené kurzy i vzdělávání na míru

Pokud vás téma transferu zaujalo, ale vaše pracoviště nepatří mezi 16 ústavů zapojených do dlouhodobého vzdělávání Centra transferu technologií AV ČR, i vám nabízíme několik možností. Centrum pořádá kromě dlouhodobého vzdělávání otevřené kurzy pro zaměstnance Akademie věd ČR, na nichž se diskutují témata doprovázející transfer znalostí. Nejbližší otevřený kurz se uskuteční v listopadu 2018 a jeho tématem bude například smluvní výzkum, obchodní tajemství ve VaV nebo prezentace pro investory. Na vyžádání poskytuje Centrum transferu technologií AV ČR vzdělávání na míru i přímo na pracovištích. V případě zájmu kontaktujte centrum na cettav@ssc.cas.cz. □

Centrum transferu technologií AV ČR
zve na seminář z cyklu dovednostních tréninků

Aktuální strategické souvislosti uplatňování výsledků VaV

Program:

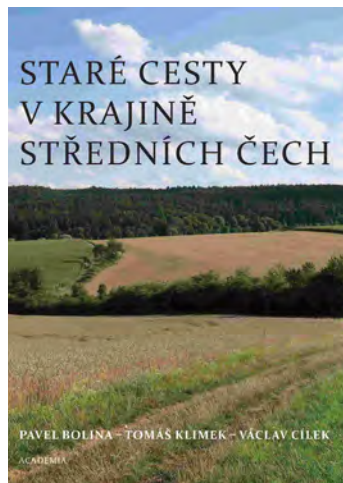
Jak z reálného výsledku výzkumu udělat produkt a jak jej představit, aby do něj byl někdo ochoten investovat. Výsledek VaV jako předmět obchodního tajemství. Praktické tipy pro využití ve VaV. NDA, CDA a jiné typy smluv o mlčenlivosti. Smluvní výzkum a podmínky spolupráce. Kritická místa smluv, přehled modelových řešení smluvního výzkumu ve spolupráci.

Místo konání: Evropský dům, Jungmannova 24, Praha 1
Termíny: **14. 11.**, nebo **20. 11. 2018**
Čas: 10:00–16:00

Kontaktní osoba: Mgr. Lucie Staňová,
tel.: +420 221 403 885, e-mail: stanova@ssc.cas.cz

V rubrice Z pracovišť můžete kolegyním a kolegům představit své vědecké projekty. Příspěvky v rozsahu 1–3 normostran zasílejte na e-mail cernoch@ssc.cas.cz.

KNIHY

STARÉ CESTY V KRAJINĚ STŘEDNÍCH ČECH

Pavel Bolina, Václav Cílek, Tomáš Klimek
[Academia](#), 2018

Vědci od roku 2000 realizují terénní výzkum starých a zejména dálkových komunikací, při kterém se ukazuje záměrný způsob vedení cest krajinou obvykle po přímých a vyvýšených trasách, které se dobře odvodňují, vyhýbají se bahnitým úsekům a řeky přecházejí na vhodných brodových místech. Některé z těchto cest vedou mimo středověká města, ale procházejí poblíž pravěkých hradišť, takže jejich základ je raně středověký či pravěký. Například uzel cest v okolí Levého Hradce je vyvinut podstatně výrazněji než v Pražské kotlině. Knihu doprovází 726 mapkami a fotografiemi, které dokumentují průběh významných reálných a v krajině doložených starých komunikací, jež mají klíčový význam pro poznání ekonomických i kulturních vztahů centra české kotliny.

SEDM VĚŽÍ KAREL IV. POHLEDEM AKADEMIKŮ (1316–2016)

Martin Musílek (ed.)
[Academia](#), 2018

Výpravná publikace vznikla na základě stejnojmenné výstavy, kterou zahájila svou činnost Galerie Věda a umění v budově Akademie věd ČR na Národní třídě v Praze v roce 2016. Prostřednictvím několika vybraných témat představuje osobnost Karla IV. v probíhajících výzkumných programech Akademie věd ČR a důstojným způsobem tak připomíná 700. výročí jeho narození. Osnovu výstavy tvořilo sedm hlavních tematických okruhů, jež zvlášť upozorňovaly na přínos jednotlivých pracovišť a ústavů AV ČR k výzkumu karlovské doby. Podobně jako výstava je i předkládaná monografie rozdělena do sedmi oddílů. Krátké předělové texty představují stručný vhled do dané problematiky. Důraz je ovšem kladen zejména na studie zpřístupňující nejnovější výzkumy předních českých odborníků.

MEZI MÝTY A MINARETY KMONÍČEK, MENDEL, PELIKÁN A TUREČEK V ROZHOVORECH O ISLÁMU A MUSLIMSKÉM SVĚTĚ

Jan Rovenský a kol.
[Filosofia](#), 2018

Co je hidžáb, když to není ženský šátek? Smějí se v islámských zemích stavět kostely? Proč pro muslimského učenice může být nebezpečná srážka s islámským fundamentalistou? Z jakého důvodu si hluboce věřící muslimka na sebe nevezme burkini? Jsou muslimové, kteří jedí vepřové? To jsou jen některé otázky, na něž odpovídá kniha, která formou rozhovorů s českými odborníky přibližuje muslimský svět. Diplomát Hynek Kmoníček, arabista Miloš Mendel a Petr Pelikán a novinář Břetislav Tureček nabízejí své osobité pohledy na politiku, náboženství, dějiny, kulturu i mentalitu muslimské civilizace, rozbíjejí řadu mýtů a dokazují, jak pestrý i paradoxní svět islámu opravdu je.

SUMMARY

Representatives of the Academies of Sciences of the Visegrád Four (V4) countries, that is the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia, held their annual meeting on 11–13 September 2018. This year they met at the invitation of the President of the Czech Academy of Sciences at the Liblice Castle in Central Bohemia. This year's V4 Academies Forum was exceptional since it also welcomed representatives of the Austrian and Slovenian Academies of Sciences and of the UK Royal Society. The main topics on its agenda included measures aimed at increasing the countries' success rate in EU research, development and innovation programmes and projects as well as the further enhancement of bilateral scientific cooperation within the framework of the V4 Academies. The participants also addressed the issue of the underrepresentation of women in science and other challenges facing their institutions and science in general in their respective countries. Great attention was paid primarily to V4 countries' unsatisfactory results in competing for ERC grants and funding within EU Framework Programmes.

This issue features an interview with Martin Šorm from the Institute of Philosophy of the CAS, who was awarded this year's Visegrad Group Academies Young Researcher Award in the field of medieval history.

Once every year, about 30 Nobel Laureates convene in Lindau to meet the future generation of scientists with great potential to achieve scientific excellence in the future.. The 68th Lindau Nobel Laureate Meeting was dedicated to physiology and medicine and took place from 24–29 June 2018. 39 Nobel Laureates as well as Leslie Valiant, recipient of the ACM A.M. Turing Award 2010, met 600 young scientists from 84 countries including Jiří Schimer and Élise Duboué-Dijon from the [Institute of organic chemistry and biochemistry of the CAS](#). The Lindau Nobel Laureate Meetings foster the exchange among scientists of different generations, cultures, and disciplines.

After 13 years of meticulous effort, 200 scientists from 20 countries managed to decode the genome of wheat, one of the most common crops in agriculture. The results, reached with a significant participation of experts from the [Institute of Experimental Botany of the CAS](#), will facilitate a faster breeding of wheat varieties with better qualities, as well as help people with allergy to gluten.

The Institute of Information Theory and Automation of the CAS was briefly introduced by its director Jiřina Vejnarová. It conducts fundamental and applied research in computer science, signal and image processing, pattern recognition, system science, and control theory.

VĚDA FOTOGENICKÁ

Gabriela Vítková,
Ústav výzkumu globální změny AV ČR

Pravidelné čištění meteočidel na atmosférické stanici Křešín u Pacova není činnost nikterak náročná, ale vyžaduje odvahu. Vlastimil Hanuš ji naštěstí má!

AKADEMICKÝ BULLETIN

Akademie věd
České republiky
Czech Academy
of Sciences

Vydává

Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.,
ve spolupráci s Kanceláří Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
IČO 60457856

Adresa redakce

Odbor akademických médií DVV SSČ,
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
tel.: 221 403 513
e-mail: wernerova@ssc.cas.cz

Šéfredaktor

Viktor Černoch
e-mail: cernoch@ssc.cas.cz

Editor

Luděk Svoboda
e-mail: svobodaludek@ssc.cas.cz

Redaktoři

Leona Matušková, Jana Olivová,
Milan Pohl, Alice Horáčková

Fotografka

Pavčina Jáchimová

Produkční

Markéta Wernerová

Korektorka

Irena Vítková

Grafika

Pavčina Jáchimová, Luděk Svoboda

Redakční rada

Markéta Pravdová (předsedkyně), Josef Lazar (místopředseda),
Petr Borovský, Václav Hořejší, Jiří Chýla, Jan Kolář, Michael
Londesborough, Jan Martínek, Jiří Padevět, Taťána Petrasová, Daniela
Procházková, Michal Salaj, Kateřina Sobotková, Pavel Suchan, Michaela
Trtíková Vojtková

Elektronický měsíčník *AB / Akademický bulletin* vychází jednou měsíčně
kromě července a srpna (10x ročně) výlučně pro vnitřní potřebu
Akademie věd ČR. Pracovníci Akademie věd ČR mohou přispět článkem
či návrhem tématu. Uzávěrka do dalšího čísla je vždy **do konce
předchozího měsíce**. Číslo 8–9/2018 vyšlo 27. září 2018.

Jakékoli šíření částí či celku v libovolné podobě je
bez písemného souhlasu vydavatele výslovně zakázáno.
Nevyžádané materiály se nevracejí.
Za obsah inzercí redakce neodpovídá.
Změny vyhrazeny.

Obsah na str. 1, 2, 5–16, 18–19, 24, 27 je uvolněný pod svobodnou
licencí CC BY-SA 3.0 CZ.

